

Sygn. akt I C 501/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Kwidzynie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Halina Ostafińska-Kołacka

Protokolant: stażysta Ewelina Gadomska

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2016 roku w Kwidzynie

na rozprawie

z powództwa T. S.

przeciwko (...) w K.

o zapłatę

powództwo oddała.

Sędzia Sądu Rejonowego

Halina Ostafińska - Kołacka

Sygn. akt I C 501/16

UZASADNIENIE

Powód T. S. wniósł przeciwko (...)w K. pozew o zapłatę kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

W uzasadnieniu wskazał, iż podczas osadzenie jego osoby w w/w zakładzie karnym zostały naruszone jego dobra osobiste, ludzka godność oraz podstawowe prawa i wolności obywatelskie. Jako podstawę prawną swojego roszczenia powód podał art. 24 k.c. i art. 448 k.c.

Powód zarzucił pozwanemu następujące bezprawne działania:

- warunki w celach niezgodne z art. 110 § 2 k.k.w., ponieważ ich metraż wynosił mniej niż 3 m² na osobę (w okresie od 16.10.2014 r. – 17.08.2015 r. powód był osadzony w celach nr c.10, nr c. 6 i nr c. 11 o powierzchni w przybliżeniu 35 m², w których przebywało 11 osób), co uniemożliwiało zachowanie podstawowych środków higieny, rodziło obawę zarażenia się wirusem HIV lub HCV, nie pozwalało na zachowanie prywatności oraz sprzyjało nękanii ze strony współwięźniów;
- brak bieżącej ciepłej wody w celach, zagrzybienie ścian w łazni, dozwolony czas kąpieli wynoszący tylko 5 minut (wbrew art. 12 pkt 7 Zarządzenia Nr 6/2014 Dyrektora Zakładu Karnego w K. z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie porządku wewnętrznego w Zakładzie Karnym typu półotwartego w K.);
- przebywanie w celi numer 6 ze współwięźniem chorym psychicznie.

W opinii powoda w celu ustalenia faktycznej powierzchni celi należy od całkowitej powierzchni odliczyć powierzchnię kącika sanitarnego, zlewu znajdującego się poza kącikiem sanitarnym oraz kaloryferów.

Powyższe okoliczności zdaniem powoda świadczą o tym, że kara pozbawienia wolności stała się dla niego nieproporcjonalnie dolegliwa, co w rezultacie negatywnie wpłynęło na jego stan psychofizyczny oraz przebieg resocjalizacji, skutkując cierpieniami fizycznymi i psychicznymi oraz stratami moralnymi.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa. Zaprzeczył wszystkim zarzutom i twierdzeniom powoda wskazując, iż w trakcie osadzenia w ZK w K. pozwany nie przebywał w warunkach przeludnienia ani jednego dnia, gdyż wszystkie cele mieszkalne, w których przebywał, były przeznaczone dla 11 osadzonych i nie było osadzonych więcej niż 11 osób. Zgodnie z przepisami nie odlicza się sprzętu kwaterunkowego od powierzchni użytkowej celi mieszkalnej. W pozwanym Zakładzie Karnym nigdy nie było przeludnienia od 2010 r. Ponadto żadne przepisy obowiązującego prawa nie nakładają na zakłady karne obowiązku zapewniania osadzonym dostępu do ciepłej wody w celi. Mimo to służba więzienna w Zakładzie Karnym w K. realizuje zalecenia Rzecznika Praw Obywatelskich i sukcesywnie podłącza bieżącą ciepłą wodę do celi codziennie w określonych godzinach. Kąpiel w pozwanym Zakładzie Karnym była organizowana dwa razy w tygodniu, czyli więcej niż obowiązkowa jedna kąpiel tygodniowo gwarantowana przez § 30 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. Pozwany podniósł, iż wszelkie twierdzenia o naruszeniu dóbr osobistych powoda i wyrządzeniu mu krzywd są gołosłowne i nie poparte żadnymi dowodami. W szczególności załączone do pozwu oświadczenie współosadzonego T. N. o byciu osobą z zaburzeniami psychicznymi nie może być uznane za dowód faktycznego istnienia choroby psychicznej.

Pozwany podkreślił, że powód jest recydywistą penitencjarnym, a zatem wiedział, jakie są warunki panujące w zakładach karnych, a mimo to popełniając przestępstwa ryzykował powrót do zakładu karnego. Ponadto Rzecznik Praw Obywatelskich w 2012 r. kontrolował cele mieszkalne u pozwanego i nie miał żadnych zastrzeżeń.

Sąd ustalił, co następuje:

T. S. był osadzony w Zakładzie Karnym w K. w okresie od dnia 16 października 2014 roku do dnia 25 sierpnia 2015 roku. W tym czasie przebywał w następujących celach:

- od 16 października 2014 r. do 18 grudnia 2014 r., oddział V w celi 10 o powierzchni 33,06 m²;
- od 18 grudnia 2014 r. do 02 kwietnia 2015 r., oddział V w celi 6 o powierzchni 33,03 m²;
- od 02 kwietnia 2015 r. do 25 sierpnia 2015 r., oddział V w celi 11 o powierzchni 33,05 m².

Cele te były celami jedenastoosobowymi.

Kąpiele w łaźni w Zakładzie Karnym odbywały się dwa razy w tygodniu. W celach mieszkalnych znajdowały się umywalki z bieżącą zimną wodą, z której osadzeni mogli korzystać do celów higienicznych oraz spożywczych. W celach mieszkalnych nie było stałego dostępu do bieżącej ciepłej wody. Ciepła woda była jednakże codziennie włączana przez krótszy okres czasu.

/dowody: bezsporne, przesłuchanie powoda – k. 119/

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny był w zasadzie bezsporny. Ustalony został jedynie w oparciu o oświadczenia stron, które nie wnosiły żadnych należycie uzasadnionych wniosków dowodowych na poparcie swoich twierdzeń.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył warunków, jakie Zakład Karny obowiązany jest zapewnić osadzonemu, w szczególności w zakresie dostępu do ciepłej wody i kąpeli. Kwestią sporną był ponadto sposób, w jaki powinno się ustalać powierzchnię cel mieszkalnych.

Sąd nie uwzględnił wniosku powoda o wykonanie pomiaru cel w pozwanym Zakładzie Karnym w K.. Okoliczność całkowitej powierzchni cel, w których przebywał powód, była w niniejszej sprawie bezsporna. W pozwie powód sam przyznał, że cele te miały powierzchnie około 35 m², zaś pozwany w odpowiedzi na pozew wskazał, że powierzchnie te wynosiły 33,06 m² (cela nr 10), 33,03 m² (cela nr 6) i 33,05 m² (cela nr 11). Powód wprawdzie po otrzymaniu odpowiedzi na pozew w piśmie z dnia 28 lipca 2016 r. zmienił stanowisko i wskazał, że powierzchnia celi wynosi 29,03 m², co ustalił na podstawie dokonanych we własnym zakresie pomiarów miarką krawiecką, nie sprecyzował jednakże, kiedy dokonał tych pomiarów i której celi pomiary te dotyczyły. W ocenie Sądu pismo powoda z dnia 28 lipca 2016 r. stanowiło jedynie polemikę z konkretnymi informacjami o powierzchni poszczególnych cel przekazanymi przez pozwanego.

Sąd nie uwzględnił również wniosku powoda o zobowiązanie pozwanego do nadesłania historii osadzenia, ponieważ stanowiska stron nie były rozbieżne w tym zakresie.

Podkreślić należy, że zgodnie z art. 232 k.p.c. strony są zobowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Oznacza to, iż obowiązkiem powoda jest rzetelne przygotowanie się do wytoczenia powództwa między innymi poprzez dokładne wskazanie w pozwie dowodów, jakie mają być przeprowadzone, w tym skompletowanie niezbędnych dokumentów oraz uzyskanie danych osobowych i adresowych świadków. W procesie cywilnym obowiązuje zasada kontradyktoryjności. Według aktualnie obowiązującego stanu prawnego ciężar dostarczenia w postępowaniu sądowym materiału procesowego spoczywa zasadniczo na stronach, a sąd utracił prawo prowadzenia dochodzenia w celu ustalenia dowodów koniecznych dla rozstrzygnięcia sprawy. Co więcej, poszukiwanie za stronę przez sąd z urzędu okoliczności przemawiających za jej stanowiskiem w istocie stanowi wyręczenie jej w obowiązkach procesowych, przez co sąd naraża się na uzasadniony zarzut nierównego traktowania stron procesu

Na podstawie wyżej ustalonego stanu faktycznego Sąd doszedł do wniosku, iż żadne dobra osobiste powoda nie zostały naruszone przez pozwanego w sposób uzasadniający odpowiedzialność finansową.

W przedmiotowej sprawie stroną pozwaną jest Skarb Państwa działający przez swoje stacjo fiski – Zakład Karny w K.. Punktem wyjścia do rozważenia odpowiedzialności prawnej pozwanego - a tym samym oceny zasadności roszczeń powoda – są zatem przepisy art. 417 § 1 kodeksu cywilnego. Zgodnie z w/w przepisami Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie funkcjonariusza państwowego uprawnionego do wykonywania władzy publicznej.

Jak wynika z treści powyższego artykułu – jedną z niezbędnych przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa jest bezprawne i zawinione działanie funkcjonariusza przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, przy czym – jak podnosi się w doktrynie - nie jest istotne, który z funkcjonariuszy zawinił, jeżeli zostanie udowodnione, że winę ponosi jeden z członków określonego zespołu funkcjonariuszy. Bezprawność zaś należy ujmować ściśle, jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego zakazy i nakazy wynikające z normy prawnej (por. G. Bieniek [w:] Komentarz do kodeksu cywilnego Księga trzecia Zobowiązania tom I, Warszawa 2005 r., str. 261).

Kolejną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 417 § 1 kc jest szkoda (w rozumieniu art. 361 § 1 i 2 kc) - obejmująca straty oraz utracone korzyści, które poszkodowany mógł osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Przez szkodę rozumie się nie tylko szkodę majątkową, ale także i szkodę niematerialną – zwaną krzywdą. Obowiązek wynagrodzenia szkody niematerialnej powstaje tylko wtedy, gdy przewiduje to wyraźnie przepis szczególny. Poszkodowany może zatem żądać zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w przypadkach wskazanych w ustawie, przewidują je zaś przepisy art. 445 kc i 448 kc). O ile art. 445 dotyczy odpowiedzialności za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, to art. 448 kc kształtuje odpowiedzialność za naruszenie dobra

osobistego, stanowiąc, iż w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Oprócz w/w przesłanek do powstania odpowiedzialności Skarbu Państwa konieczne jest istnienie normalnego związku przyczynowego pomiędzy zawinionym zachowaniem się funkcjonariusza państwowego a powstałą szkodą.

Mając na względzie sformułowaną przez powoda podstawę faktyczną roszczenia, odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa należało rozpoznawać na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 kc.

Zgodnie z art. 24 § 1 kc „ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.”

Dla przyjęcia odpowiedzialności pozwanego i przyznania zadośćuczynienia niezbędne jest zatem wykazanie naruszenia dóbr osobistych, bezprawnego i zawinionego działania pozwanego oraz adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy działaniem lub zaniechaniem pozwanego a powstaniem szkody.

W ocenie Sądu powód nie wykazał, że zachowanie pozwanego wobec niego było bezprawne, co uzasadniało oddalenie roszczenia o zadośćuczynienie na podstawie art. 24 § 1 kc.

W niniejszej sprawie bezsporny pozostawał fakt osadzenia powoda we wskazanych w pozwie celach oraz ilość skazanych w nich zakwaterowanych.

Zgodnie z art. 110 § 2 kkw powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m².

W przedmiotowej sprawie w trakcie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w K. ustawowe normy dotyczące zaludnienia cel mieszkalnych nie były przekraczane. W każdym przypadku powód miał do dyspozycji powierzchnię mieszkalną nie mniejszą niż 3 m².

Przepis art. 110 § 2 kkw stanowi o powierzchni celi jako całości, nie zaś jej wybranego obszaru (nie odejmuje się zatem powierzchni zajmowanej przez umywalki, kaloryfery i inne sprzęty). Powierzchnie celi wskazane przez pozwanego zostały podane po odjęciu powierzchni kącika sanitarnego. Ustawowa norma powierzchniowa została zatem w przypadku powoda w pełni zachowana w okresie jego osadzenia w pozwanym zakładzie. Sąd podziela w tym zakresie pogląd Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażony w wyroku z dnia 02 października 2015 r., sygn. akt V ACa 164/15, zgodnie z którym „Jeśli urządzenia sanitarne znajdują się w kąciku sanitarnym, który usytuowany jest wewnątrz celi, wówczas powierzchnia kącika sanitarnego podlega odliczeniu od powierzchni celi, gdyż takie usytuowanie kącika sanitarnego nie może nastąpić ze szkodą dla powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego osadzonego. Gdy zaś chodzi o pozostałe urządzenia i sprzęty w celi, to nie ma w obowiązującym prawie podstaw do tego, by odliczać od powierzchni celi mieszkalnej powierzchnię zajmowaną przez te urządzenia oraz sprzęty niebędące urządzeniami sanitarnymi.”

Dodać można, iż samo osadzenie wiąże się z ograniczeniem prywatności i pewnej intymności osadzonych, co jest immanentnie wpisane w karę pozbawienia wolności. Życie w zakładzie karnym doznaje wielu ograniczeń w stosunku do życia na wolności, nie jest to jednak zjawisko bezprawne jeżeli ograniczenia te nie naruszają godności osobistej skazanych.

Brak stałego dostępu do bieżącej ciepłej wody w celach w żaden sposób nie był wymierzony indywidualnie w powoda. Był zwykłą sytuacją losową, nie powodował żadnych negatywnych następstw dla zdrowia powoda, a tym samym nie naruszał jego dóbr osobistych. Całodobowe zaopatrzenie cel tylko w zimną wodę wynikało z ograniczonych możliwości

technicznych, nie zaś ze złej woli pozwanego. Powód miał jednakże dostęp do ciepłej wody, która była włączana codziennie w celach w określonych godzinach.

W czasie objętym powództwem zasady związane z codziennym funkcjonowaniem więźniów w zakładach karnych regulowały Kodeks karny wykonawczy oraz Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności z dnia 25 sierpnia 2003 r. (Dz.U. Nr 152, poz. 1493). Zgodnie z § 30 ust. 3 w/w rozporządzenia skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Wyjątki od tej reguły dotyczą jedynie skazanych zatrudnionych przy pracach brudzących oraz skazanych chorych. Powód nie wykazał, żeby należał do którejś z w/w kategorii skazanych.

W pozwanym Zakładzie Karnym kąpiele odbywały się dwa razy w tygodniu, a zatem częściej niż przewidują obowiązkowe normy prawne. Zauważyć należy, że żadne przepisy nie regulowały czasu trwania kąpieli. Regulacja gwarantująca czas trwania kąpieli na jednego skazanego przynajmniej 10 minut, przy czym czas wypływu wody z armatury natryskowej nie krótszy niż 6 minut została wprowadzona dopiero przez § 13 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności z dnia 21 grudnia 2016 r. (Dz.U. z 2016, poz. 2231). Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 stycznia 2017 r., zatem nie może być stosowane dla oceny okresu pobytu powoda w pozwanym zakładzie karnym, tj. w okresie od dnia 16 października 2014 roku do dnia 25 sierpnia 2015 roku.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, iż w działaniach pozwanego wobec powoda w całym okresie jego osadzenia Sąd nie dopatrywał się bezprawności.

Abstrahując jednakże od braku przesłanki bezprawności działania pozwanego, w ocenie Sądu nie było podstaw do zasądzenia jakiegokolwiek kwoty tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda także z innych przyczyn. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, znajdującym pełną aprobatę niniejszego Sądu, sąd nie ma obowiązku zasądzania zadośćuczynienia w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych (por. wyrok SN z dnia 19 czerwca 2006 r., sygn. akt II PK 245/05, opubl. OSNP 2007/7-8/101). Podstawowym kryterium decydującym o możliwości zasądzenia zadośćuczynienia winien być m.in. stopień winy naruszydźciela, rodzaj naruszonego dobra oraz poczucie pokrzywdzenia poszkodowanego. W wyroku z dnia 12 grudnia 2002 r. (sygn. akt V CKN 1581/00, opubl. OSNC 2004/4/53) wskazano także, iż decyzja o zasądzeniu zadośćuczynienia winna być poprzedzona także zbadaniem nasilenia złej woli naruszydźciela i celowości zastosowania tego środka.

W przedmiotowej sprawie warunki, w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności, dotyczyły szeregu osadzonych. Zatem działaniu pozwanego nie można przypisać cech szkodliwych skierowanej konkretnie wobec powoda.

Reasumując Sąd nie dopatrywał się jakiegokolwiek działania bądź zaniechania pozwanego, które mogłoby rodzić jego odpowiedzialność wobec powoda i to zarówno na zasadzie winy (art. 417 kc) jak i na zasadzie słuszności (art. 417² kc).

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd na podstawie art. 24 kc w zw. z art. 448 kc a contrario w zw. z art. 417 kc orzekł jak wyżej.

Sąd nie zastosował normy zawartej w art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Powód wprawdzie przegrał niniejszą sprawę w całości, jednakże postanowieniem Referendarza Sądowego w Sądzie Rejonowym w Kwidzynie z dnia 03 lutego 2016 r. został zwolniony z opłaty sądowej od pozwu. Ponadto pozwany nie poniósł w toku postępowania żadnych kosztów procesowych.